

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 7390/2021
16.03.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Војислав Станарчић, адвокат из ..., против тужене „Eurobank“ ЕФГ ад Београд, чији је пуномоћник Иван Березлев, адвокат из ..., ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужилаца и тужене, изјављеним против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 833/20 од 23.08.2021. године, у седници већа одржаној 16.03.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 833/20 од 23.08.2021. године и предмет враћа истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Јагодини П 20/14 од 22.08.2014. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца АА и ББ, па је обавезана тужена да тужиоцима солидарно на име накнаде материјалне штете исплати укупан износ од 43.503.362,76 динара са законском затезном каматом на овај износ почев од дана доношења пресуде па до коначне исплате. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ВВ, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете исплати износ од 31.269,487,79 динара, са законском затезном каматом на овај износ почев од дана доношења пресуде, па до коначне исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.400.100,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 833/20 од 23.08.2021. године, ставом првим изреке, укинута је првостепена пресуда. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца АА и ББ, па је обавезана тужена да тужиоцима солидарно на име накнаде материјалне штете исплати укупан износ од 27.507.765,00 динара, са законском затезном каматом на овај износ почев од 23.08.2021. године, као дана доношења пресуде, па до коначне исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца АА и ББ у делу у коме је тражено да се тужена обавезе да тужиоцима преко износа досуђеног ставом другим изреке, солидарно исплати на име накнаде материјалне штете износ од још 15.995.597,00 динара са законском затезном каматом на овај износ почев од 23.08.2021. године па до коначне исплате, као неоснован. Ставом четвртим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ВВ, па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете исплати износ од 10.989,384,00 динара са законском затезном каматом на овај износ почев од 23.08.2021. године, као дана

доношења пресуде, па до коначне исплате. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца ВВ у делу у којем је тражио да се тужена обавезе да тужиоцу преко износа досуђеног ставом четвртим изреке исплати износ од још 20.280.104,00 динара са законском затезном каматом на овај износ почев од 23.08.2021. године, као дана доношења пресуде, па до коначне исплате, као неоснован. Ставом шестим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима АА и ББ солидарно накнади трошкове парничног поступка у износу од 1.031.141,00 динара, а тужиоцу ВВ у износу од 285.728,00 динара.

Против наведене пресуде донете у другом степену, тужиоци и тужена су благовремено изјавили ревизије, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију.

Тужена је поднела одговор на ревизију.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр.72/2011...18/2020), Врховни касациони суд је нашао да су ревизије основане.

Према утврђеном чињеничном стању, у току 2007. и 2008. године између ортачког друштва „2М – амбалажа АА и др.“ о.д. ..., чији су оснивачи тужиоци АА и ББ и тужене „Eurobank ЕФГ“ ад Београд, закључено је више уговора о кредиту. Како ортачко друштво није извршавало обавезе по наведеним кредитима, рачун друштва је блокиран у току фебруара и марта 2009. године. У циљу рефинансирања постојећих кредитних задужења, између ортачког друштва и тужене банке закључен је нови уговор о кредиту 02.06.2009. године у износу од 190.000 евра у динарској противвредности. Кредит је одобрен на 180 месеци, укључујући и грејс период од 12 месеци. Као средства обезбеђења предвиђене су две бланко сопствене менице издате од стране оснивача ортачког друштва, конституисано је заложно право на непокретности ВВ на породичној стамбеној згради на кат.парц. ..., потес „ГГ“, право залог на покретним стварима привредног друштва – производним машинама и предвиђено је да за обавезе по овом уговору гарантује предузеће „Батомм“ доо из Потписивањем уговора дужник је потврдио да је примио и да је упознат са свим одредбама општих услова кредитирања и плана отплате кредита који чине саставни део уговора. У тачки 16. и 17. Општих услова кредитирања тужене предвиђено је шта представља повреду уговора и дискреционо право банке да објави повреду уговора од стране дужника у ком случају ће се сва потраживања одмах сматрати доспелим и плативим банци од стране дужника. Кредит је пуштен у течај 13.08.2009. године и до 17.09.2010. године тужена банка је обрачунавала камату у складу са планом отплате кредита. Блокада текућег рачуна ортачког друштва извршена по налогу туженог у периоду 27.02.2009. године задржана је и после 13.08.2009. године, иако економски посматрано није постојао разлог за задржавање блокаде. Дана 01.09.2010. године истекао је грејс период кредита и тада је доспео први комплетан ануитет у износу од 2.595,48 евра, а збир доспелог ануитета и претходно неисплаћене доспеле обавезе за камату износио је укупно 4.634,58 евра. Због неизмирене обавезе, тужена је дана 17.09.2010. године, прогласила доспелим укупне обавезе ортачког друштва по кредиту из уговора од 02.06.2009. године, на износ од 195.643,65 евра. Након 17.09.2010. године тужена је наставила да обрачунава камату у складу са уговором о кредиту, а реализовала је и хипотеку на непокретности тужиоца ВВ, која непокретност је продата 30.03.2011. године за купопродајну цену од 165.000 евра у динарској противвредности. Решењем Привредног суда у Крагујевцу Ст 382/2011 од 11.05.2011. године отворен је стечајни поступак над стечајним дужником – ортачким друштвом, јер је утврђена испуњеност стечајног разлога – трајне неспособности плаћања стечајног дужника, због

тога што је код ортачког друштва на дан 28.02.2011. године истекло две године од обуставе свих плаћања у непрекидном трајању. Имовина стечајног дужника је по правноснажности решења прешла у својину Републике Србије.

Другостепени суд је оценом изведених доказа, закључио да тужена банка није раскинула уговор о кредиту од 02.06.2009. године у складу са одредбом члана 1067. ЗОО, па како је тужена пропустила да покрене поступак скидања блокаде са рачуна ортачког друштва што је имало за последицу инсолвентност друштва, то је незаконитим поступањем проузроковала тужиоцу штету у виду изгубљене добити, уз допринос тужилаца АА и ББ штети са 20%, због чега је делимично усвојио тужбени захтев, док је захтев за накнаду материјалне штете на име вредности машина и неправилно обрачунате камате одбијен, јер тужиоци нису доказали да су као своје улоге у ортачко друштво унели машине, а износ обрачунате камате може бити од значаја на утврђивање укупне висине дуга друштва према банци. Због несавесног поступања тужене приликом продаје хипотекарне непокретности тужбени захтев ВВ је делимично усвојен и обавезана тужена на исплату разлике између стварне тржишне вредности непокретности заложног дужника тужиоца ВВ и висине обавезе друштва по кредиту.

По оцени Врховног касационог суда, побијана пресуда је заснована на погрешној примени материјалног права услед чега чињенично стање није у потпуности утврђено.

Другостепени суд закључак о основу одговорности тужене заснива на налазу вештака економско финансијске струке др Предрага Станчића да економски посматрано није постојао разлог за задржавање блокаде након 13.08.2009. године и констатације да је банка пропустила да обавести тужиоце да изврше уплату средстава за деблокаду рачуна. Међутим, предње није довољно за закључак о одговорности и постојању противправног поступања тужене, с обзиром да је другостепени суд пропустио да утврди битне чињенице у вези са поступком деблокаде рачуна са аспекта примене одредаба члана 47. – 49. тада важећег Закона о платном промету („Службени гласник РС“, бр.43/2004, 62/2006, 111/2009) и Одлуке о начину спровођења принудне наплате са рачуна клијента („Службени гласник РС“, бр.58/2004 са изменама и допунама). Тужена је одобрила ортачком друштву 02.06.2009. године нови уговор о кредиту у циљу рефинансирања постојећих кредитних задужења, па је у склопу ове чињенице било потребно утврдити да ли је поступак рефинансирања обухватало истовремено покретање раније деблокаде рачуна, по чијем захтеву је такав поступак требало да се покрене и у ком року. Стога, имајући у виду прописе који су регулисали питање поступка деблокаде рачуна, али и начело савесности и поштења (члана 12. ЗОО), забране злоупотребе права (члан 13 ЗОО) и проузороковања штете (члан 16 ЗОО), другостепени суд је пропустио да утврди обавезе странака у поступку деблокаде и сходно томе да ли је изостало понашање у складу са наведеним нормама и дужном пажњом.

Уколико је поступање банке у поступку деблокаде рачуна било супротно њеним обавезама и доброј пословној политици потребно је даље утврдити да ли је такво понашање банке адекватан узрок штете (узрочна веза је нужан и неопходан услов за проузороковање штете). Ово питање треба размотрити и у односу на евентуално постојање и других блокада рачуна, с обзиром да тужилац ВВ оставља могућност да је постојала и блокада других правних субјеката.

Тужбени захтев за накнаду штете у виду изгубљене добити тужиоци заснивају на наводима да је ортачко друштво због немогућности пословања преко рачуна због постојања блокаде, било ономогућено да обавља редован посао тако да је дошло до отказивања уговорених послова (уговора са ДОО „Виза Пром“ од 10.05.2009. године са

анексом уговора од 14.12.2009. године, уговора са „Гарант компани“ од 30.07.2009. године, уговора са СЗТР „Жар“ од 17.12.2010. године). Међутим, након блокаде из фебруара 2009. године, ортачко друштво је наставило да постоји и плаћање је вршило преко рачуна других фирми (предузећа „Виза Пром“, „Батом ММ“, „Јованча картони“, „Жар“) путем асигнација, затим путем компензација, па је код оваквог плаћања остало неутврђено у којој мери је блокада рачуна утицала на пословање друштва и да ли је умањење добити друштва искључиво у вези са блокадом рачуна друштва или су постојали и други разлози, имајући у виду и допуну налаза вештака Предрага Станчића од 15.08.2012. године да не може да се изјасне да ли је блокада од стране тужене на рачуну друштва била једини разлог покретања стечаја.

Постојање блокаде рачуна ортачког друштва из фебруара 2009. године, указује на проблеме у пословању ортачког друштва у том тренутку, па питање висине изгубљене добити треба утврдити сагледавајући услове привређивања и пословања друштва у периоду пре блокаде и добит коју је друштво оставаривало. Уговор од 02.06.2009. године је закључен, јер друштво није извршавало раније преузете обавезе по закљученим кредитима. Како су поједини уговори, чије обавезе по изнетим тврдњама друштво није могло да испоштује, закључени непосредно после блокаде из фебруара 2009. године, а пре или непосредно после уговора о рефинансирању, остало је неутврђено који су били разлози за раскид уговора и да ли је и колико постојећа блокада рачуна утицала на раскид уговора имајући у виду исказ тужиоца ББ и ВВ да је друштво и након блокаде наставило да послују и ради за многе фирме, а да је плаћање појединих обавеза вршено преко рачуна других правних лица,

Ортачко друштво је уговором закљученим са туженом банком 02.06.2009. године, преузело на себе обавезу враћања кредита у ратама, а тачкама 16 и 17 Општинских услова предвиђено је дискреционо право банке да објави повреду уговора од стране дужника, у ком случају ће се сва потраживања одмах сматрати доспелим и плативим, да је 17.09.2010. године банка донела одлуку о повреди уговора и проглашењу доспелости, јер су постојале неизмирене обавезе друштва и дана 22.10.2010. године о томе обавестила друштво, па је код наведеног остало неутврђено да ли је банка, како то закључује друстепени суд, имала обавезу да обавести друштво да је први ануитет доспео на наплату, као и да није исплаћен део камате. Наиме, уговор о кредиту по редовном току ствари прати, између осталог, и план отплате кредита који се предаје клијенту, што је захтевало утврђење да ли су представници ортачког друштва у конкретном случају у сваком моменту знали за своју обавезу и њену висину и ако јесу од каквог је то значаја у погледу извршења уговорних обавеза, а сходно томе и да ли је понашање банке било у складу са преузетим обавезама, али и добром пословном политиком банке као финансијске организације. Такође, изостало је утврђивање чињеница у погледу постојања узрочне везе између проглашења доспелим целог кредита дана 17.09.2010. године и немогућности ортачког друштва да испоштује обавезе по раније закљученим уговорима.

У погледу тужбеног захтева за накнаду штете у висини разлике између тржишне цене стамбеног објекта тужиоца ВВ, који је био предмет заложног права и износа који је представљао купопродајну цену остварену путем непосредне погодбе са купцем, изостало је утврђење чињеница за закључак да постоји одговорност тужене за накнаду штете. Да би неко био одговоран за штету, између његове радње и штете треба да постоји узрочна веза и штета треба да буде резултат понашања лица коме се она приписује, што је другостепени суд пропустио да утврди, с обзиром да постојање знатне разлике између тржишне вредности објекта утврђене од стране вештака у поступку непосредне погодбе и тржишне вредности објекта у парничном поступку не значи само по себи да је до ове разлике дошло као резултат понашања тужене у

поступку непосредне продаје. Тужена је, према налажењу другостепеног суда, испоштовала процедуру прописану релевантним одредбама Закона о хипотеци, извршена је процена тржишне вредности објекта пре продаје и процена није доведена у питање, па је закључак другостепеног суда о одговорности тужене за накнаду штете доведен у сумњу. Даља констатација другостепеног суда о несавесном понашању тужене, с обзиром на износ разлике између стварне тржишне вредности непокретности и укупне обавезе друштва на дан проглашења кредита доспелим, не даје основ за предњи закључак управо и због чињенице да је тужена испоштовала процедуру прописану релевантним одредбама Закона о хипотеци.

У поновном поступку, другостепени суд ће утврдити битне чињенице за правилну примену материјалног права на које је указано овим решењем. Након што разјасни да ли је поступање тужене банке у односу на деблокаду рачуна ортачког друштва било у складу са законском регулативом и добром пословним обичајима и понашање тужилаца у односу на деблокаду рачуна, код чињенице да су несумњиво били упознати са постојањем блокаде рачуна, утврдиће да ли између евентуалног противправног понашања тужене банке и измакле добити на коју тужиоци указују у овом поступку постоји узрочна веза и да ли је то искључиви разлог за штету коју тужиоци потражују. Такође ће у складу са утврђеним поново оценити захтев за накнаду материјалне штете у преосталом делу, као и примену правила о терету доказивања код налаза вештака економско-финансиске струка да су заложене машине власништво ортачког друштва, али и право банке да обрачунава камату у складу са уговором након проглашења кредита доспелим. У погледу потраживања тужиоца ВВ, утврдиће да ли постоји узрочна веза између радњи тужене и штете коју тужилац потражује, код постојања налаза вештака у односу на тржишну вредност непокретности датог у том поступку.

Пошто оцени и остале наводе из ревизије и одговоре на ревизију у погледу и других спорних питања, другостепени суд ће донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима поступка јер иста зависи од коначног решења ове правне ствари.

На основу одредбе члана 416. став 2. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић